

Mulige konsekvenser ved innføring av særskatt på havbruk

Ragnar Tveterås

Bård Misund

Benn
Folkvord

Petter
Osmundsen

Centre for Innovation Research

Sjømatbedriftenes landsmøte, 13. mai 2019

Finansiering av forskningen

- **“Grunnrenteskatt i havbruksnæringen: Kunnskapsgrunnlag”, Prosjekt 901526, prosjektleder Bård Misund (UiS/Norce)**
- “Havbruksforvaltning 2030”, prosjekt 901391, prosjektleder Roy Robertsen, Nofima.
- “Kartlegging av investeringer gjort av fiskeflåten, havbruksnæringen og fiskeindustrien”, prosjekt 901532, prosjektleder Atle Blomgren, Norce.

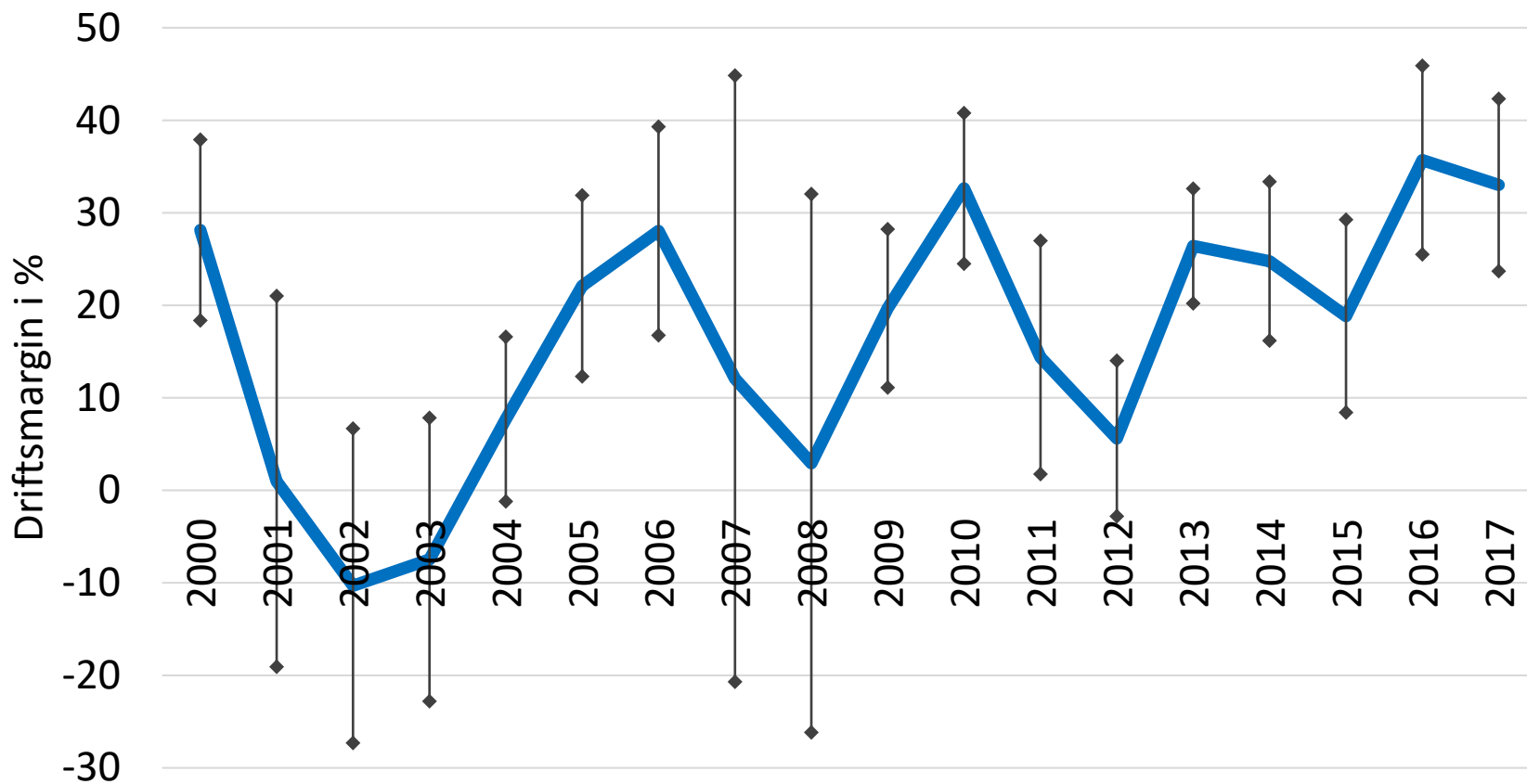
- “FISH TAX: Resource rent and taxation in the Norwegian Fisheries and Aquaculture industries”, prosjekt 283312, prosjektleder Ragnar Tveterås (UiS/Norce).
- “SARA: Salmon regulation assessment”, prosjekt 267572, prosjektleder Tonje Osmundsen (NTNU Samfunn).

Utgangspunktet: Samfunnet ønsker bærekraftig vekst

- Et bredt politisk flertall ønsker en stor bærekraftig vekst for norsk havbruk
- Et mål som har blitt omfavnet politisk: Norge skal ha en produksjon på fem millioner tonn i 2050

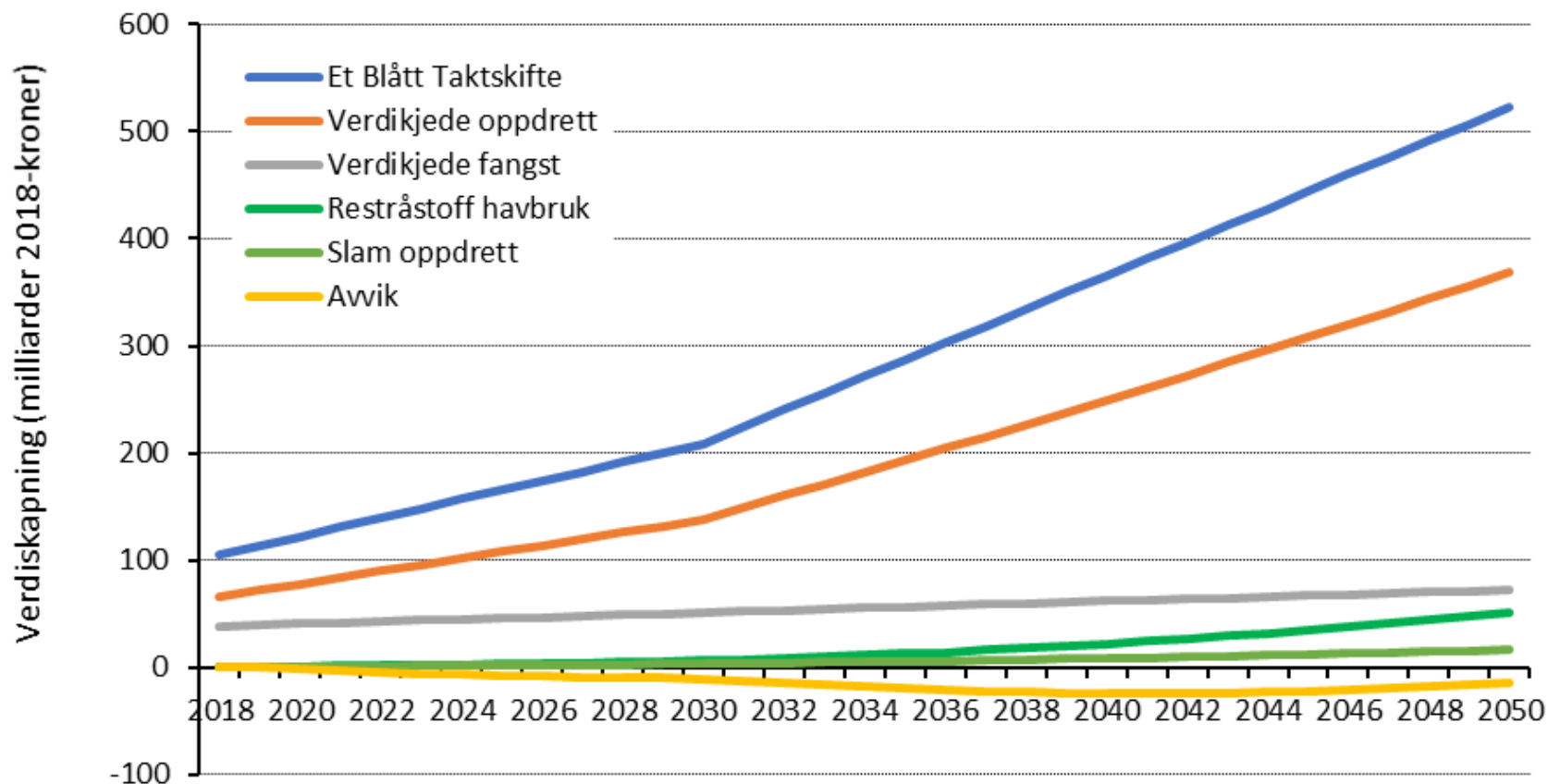
Vi skal ikke skattlegge fortiden...

De loddrette intervallene er en indikasjon på variasjonen i driftsmargin mellom matfiskselskap målt ved pluss/minus ett standardavvik

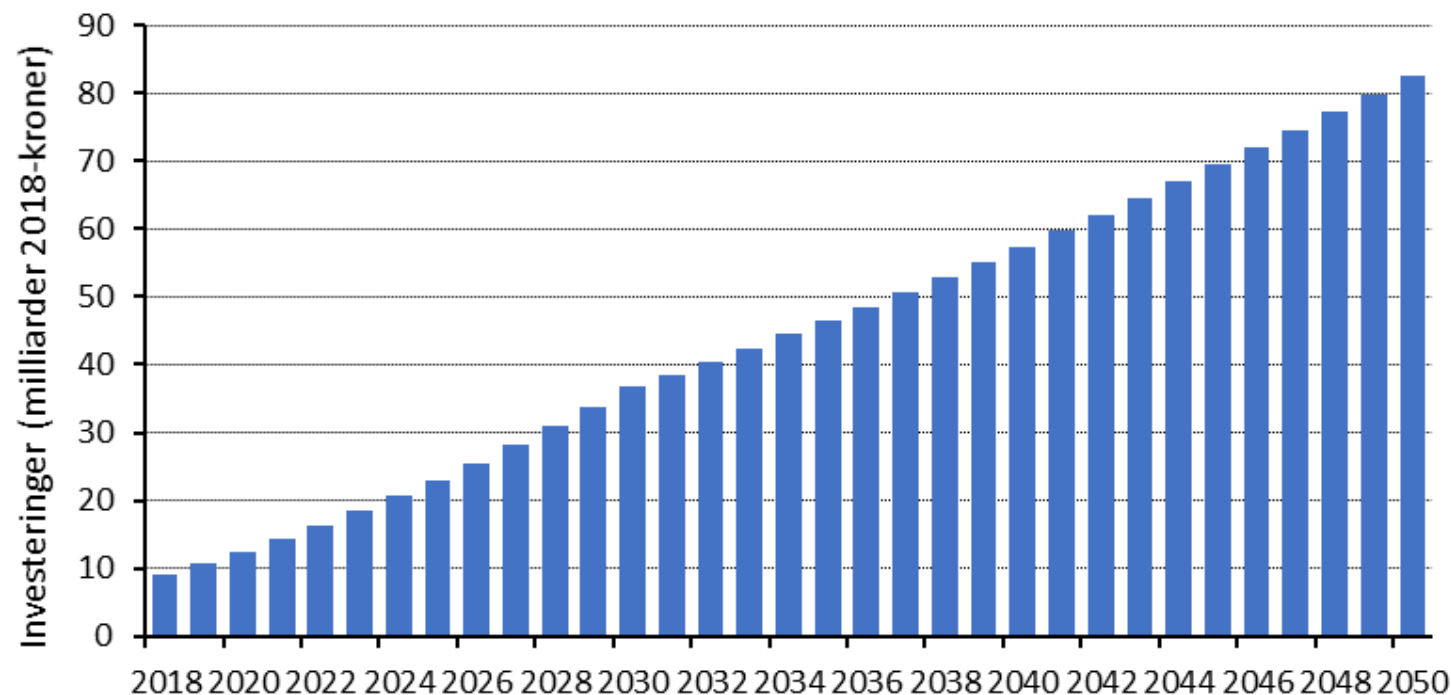
Vi skal ikke skattlegge fortiden – vi skal skattlegge fremtiden

Verdiskaping med Blått Taktskifte

Vi skal ikke skattlegge fortiden – vi skal skattlegge fremtiden

Et Blått Taktskifte - Investeringer

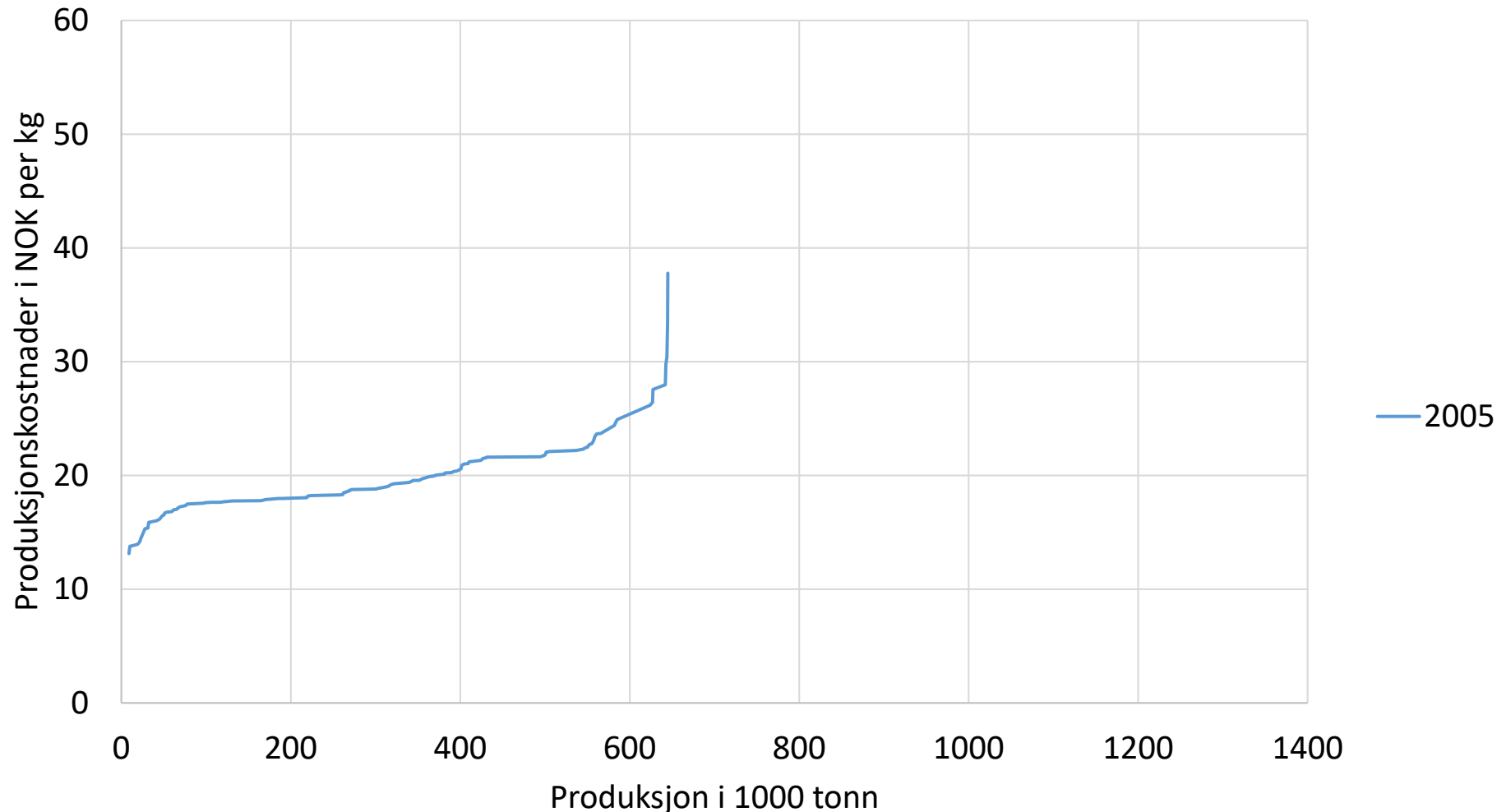

- Scenariet over er basert på konkurransedyktige politiske rammebetingelser og akseptabel politisk risiko

Men den nære fortid indikerer at
veksten blir vanskelig...

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

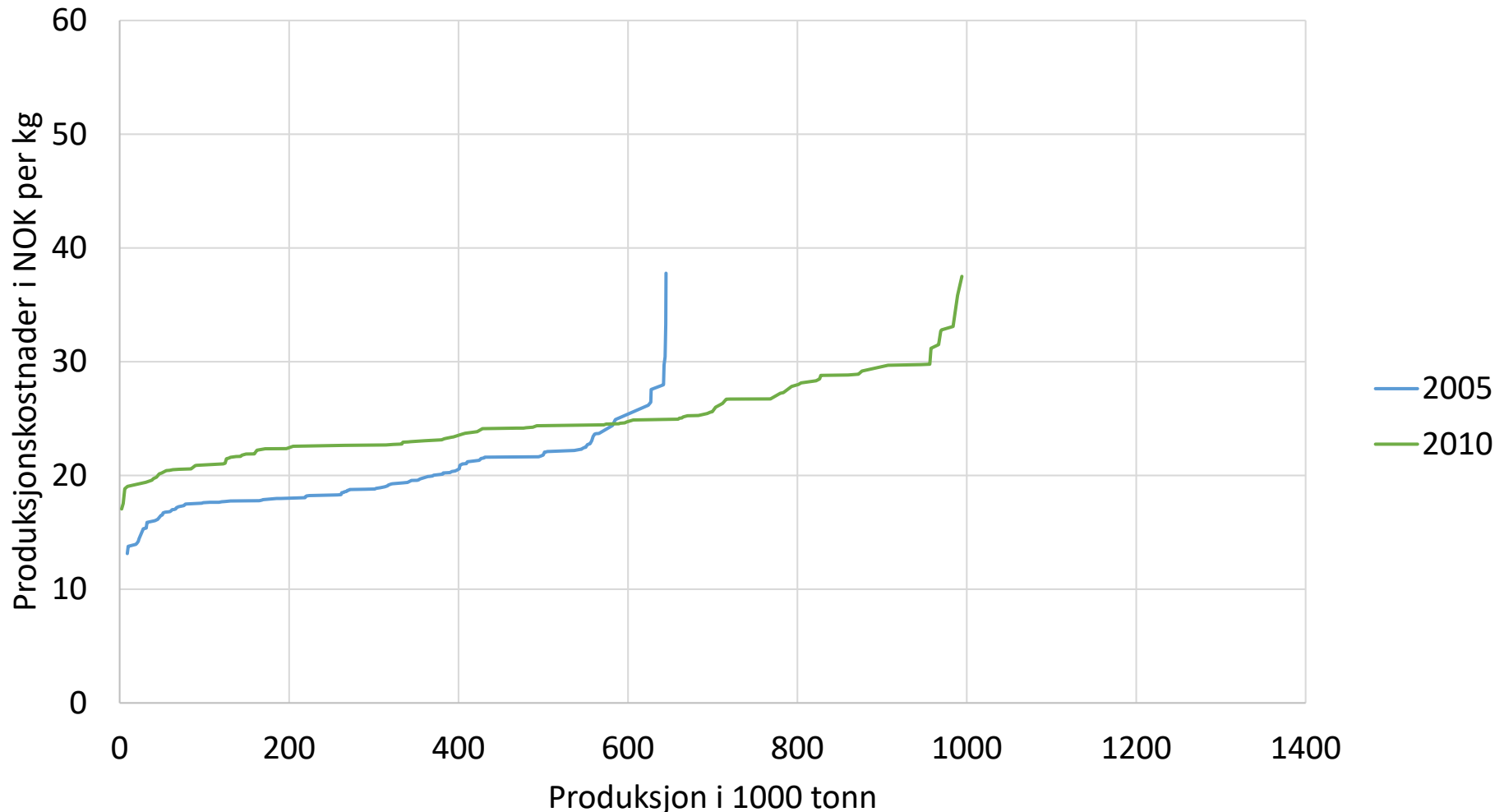
Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

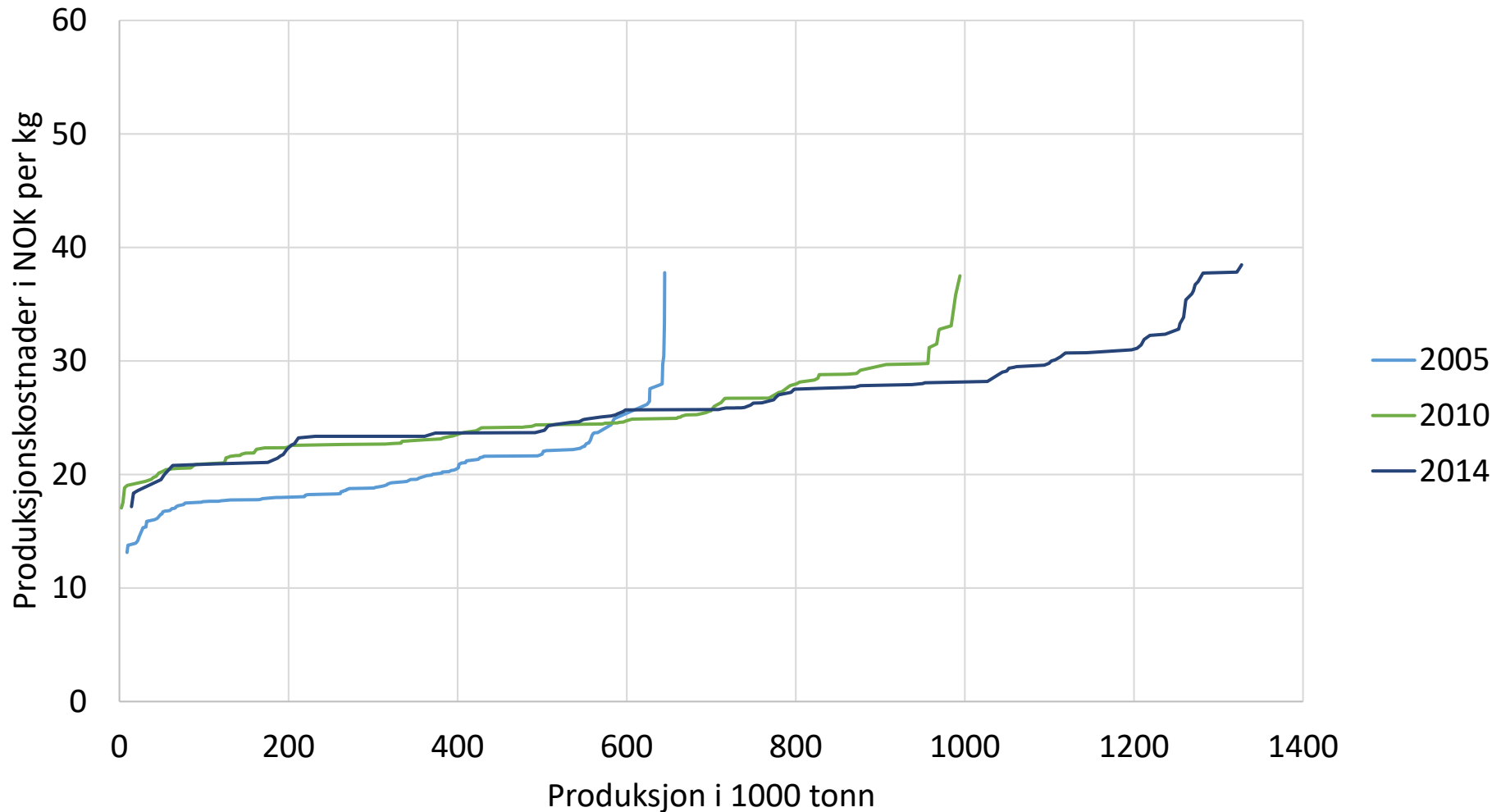
Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

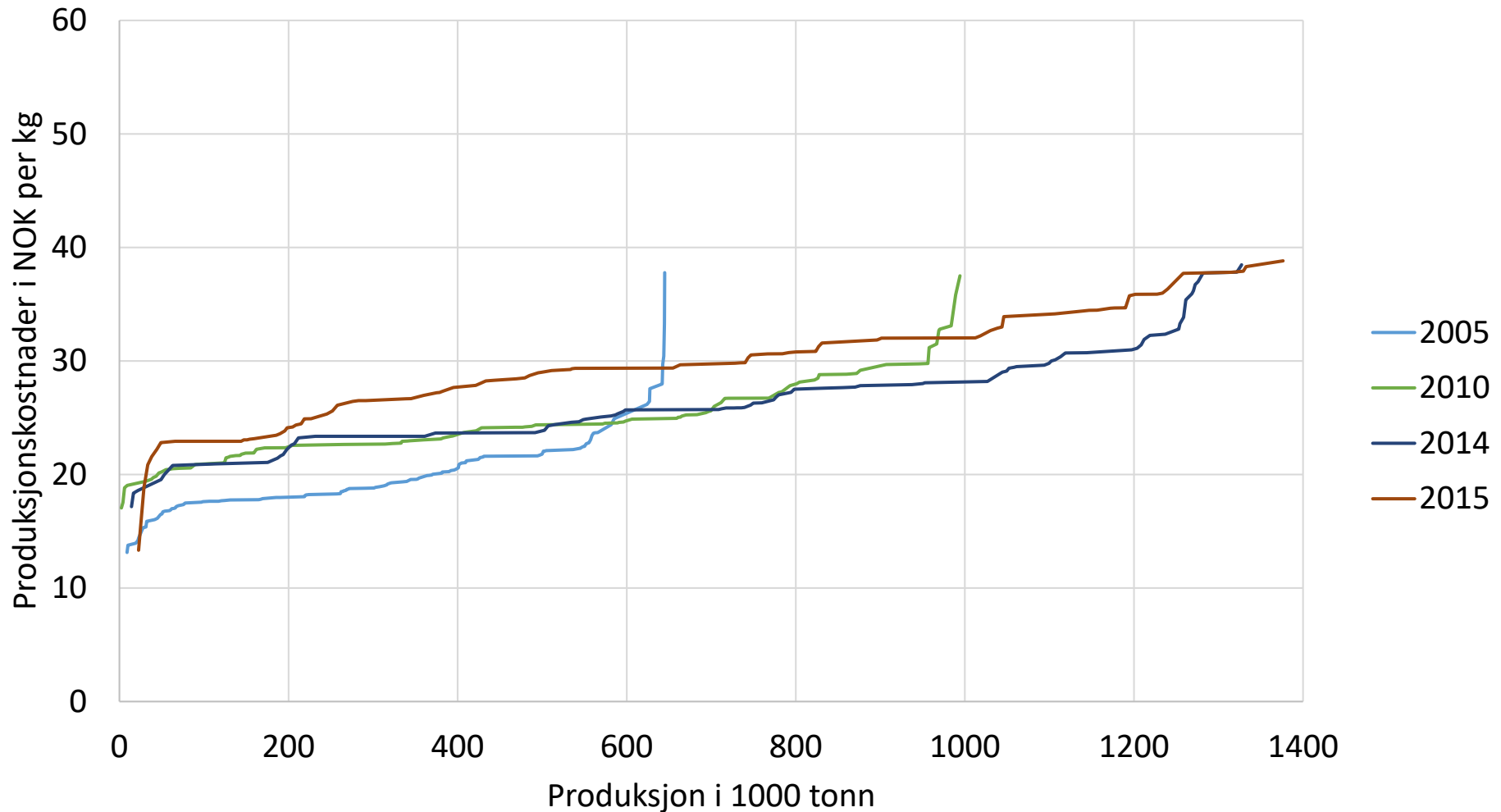
Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

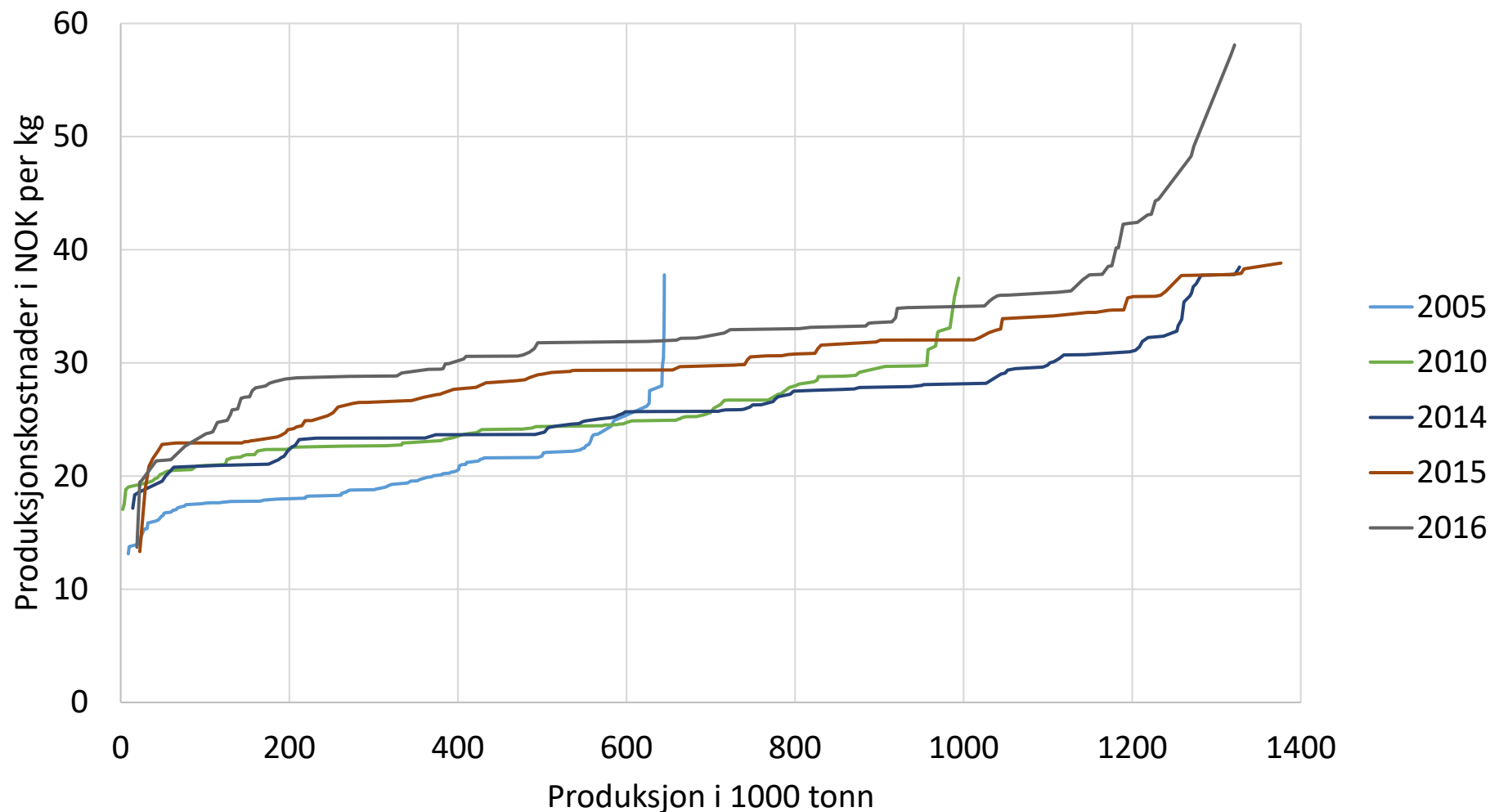
Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

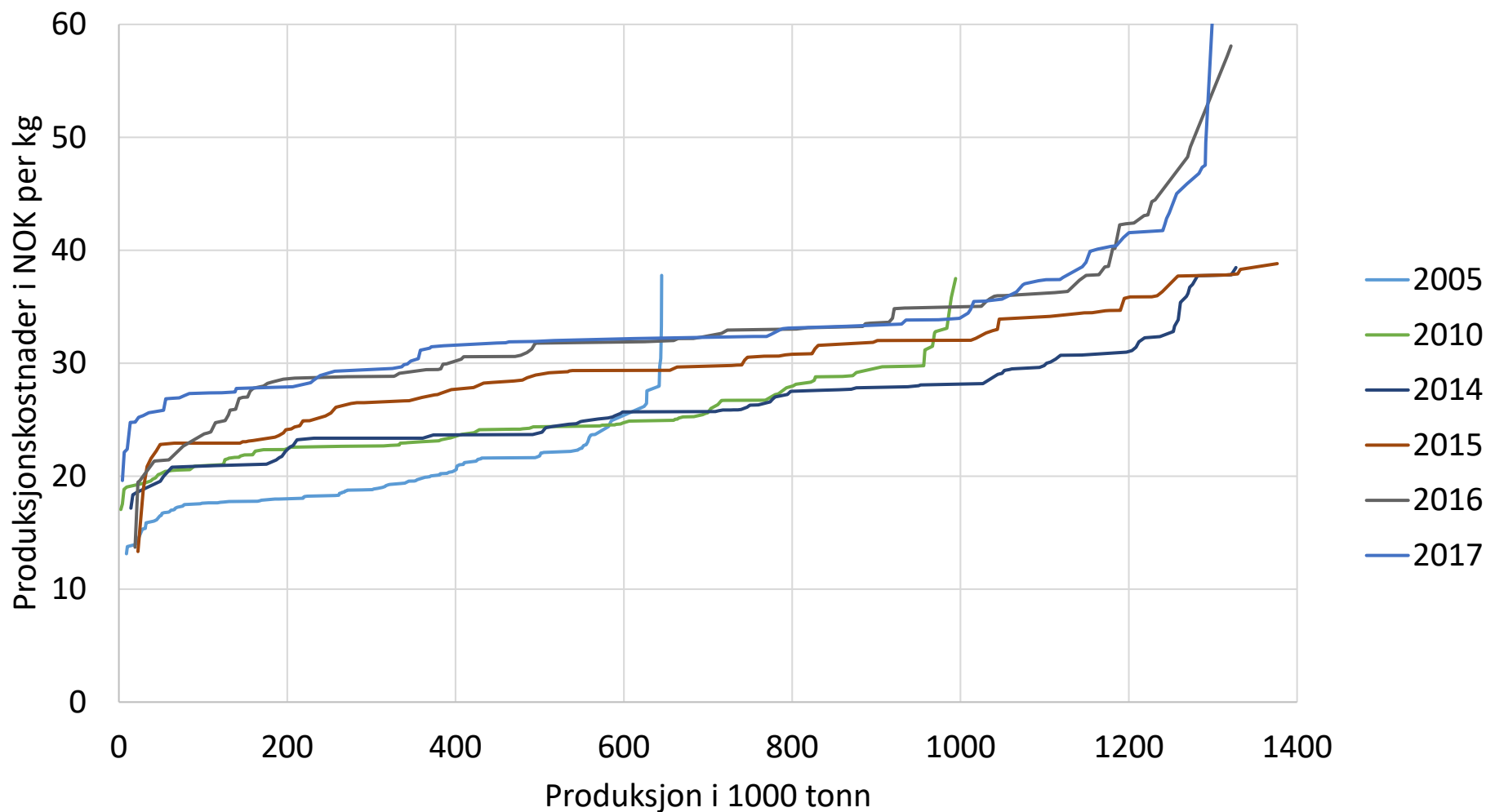
Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

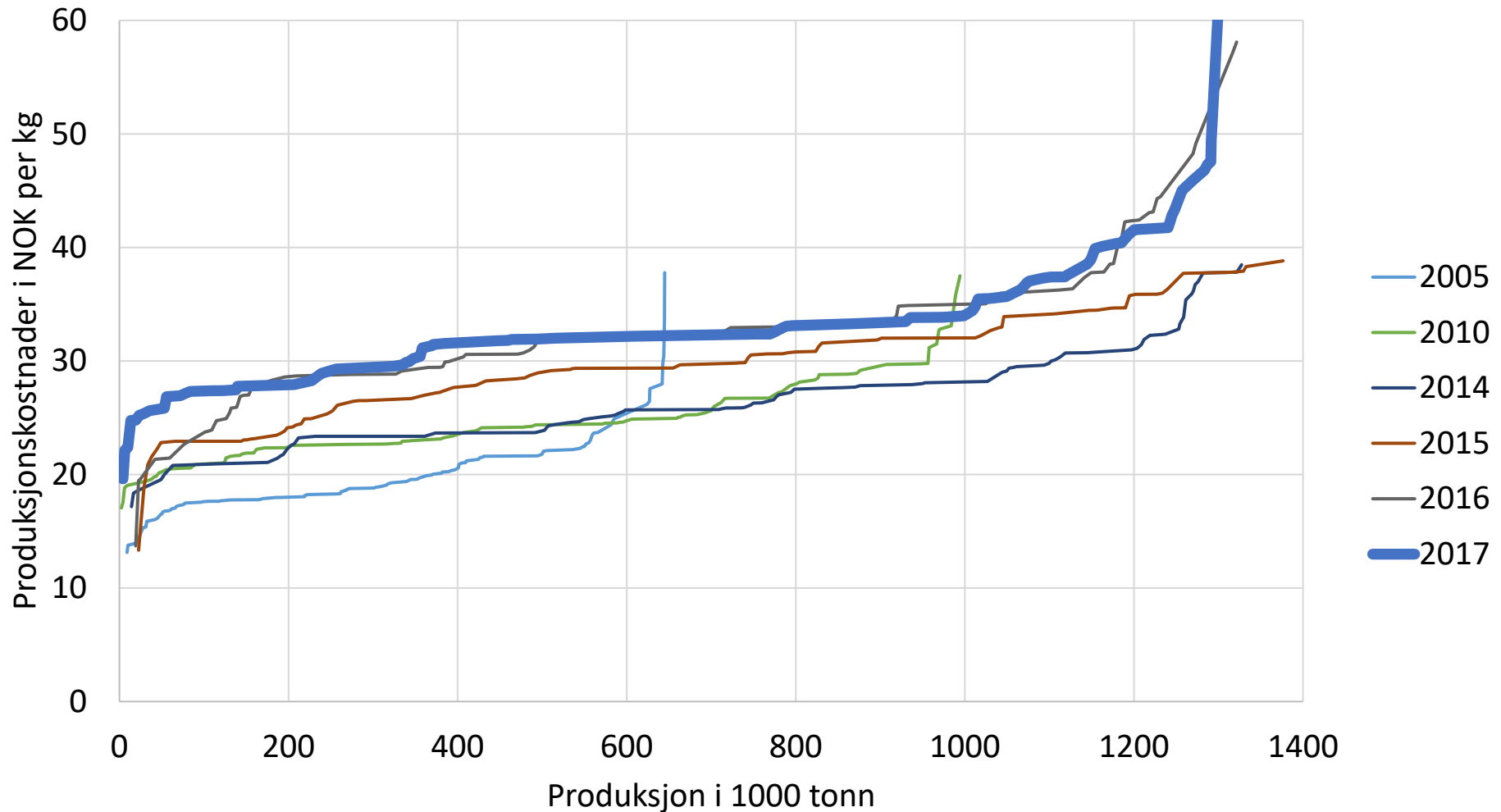
Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Utviklingen i tilbudskurven for norsk laks

Inflasjonsjusterte produksjonskostnader per kg

Datakilde: Fiskeridirektoratet

Den vanskelige veksten

- Kystsonen: Økte volum medfører økte eksterne effekter (herunder smittepress) på andre aktører
- Offshore: Store investeringer, høy risiko.
- Landbasert: Store investeringer, høy risiko

Norge er dømt til å holde på med ”vanskelige” næringer

- Med våre kostnader og vår levestandard kan vi ikke spesialisere oss i konkurranseutsatte næringer hvor mange kan kopiere oss
- Må investere i nisjepregede næringer som har spesielle utfordringer, krever høy kompetanse, avansert organisering, og kompetent politikk
- Slike næringer krever store investeringer i forskning, innovasjon og fullskala anlegg – mange milliarder hvert år
- **Lakseoppdrett er en slik næring!**

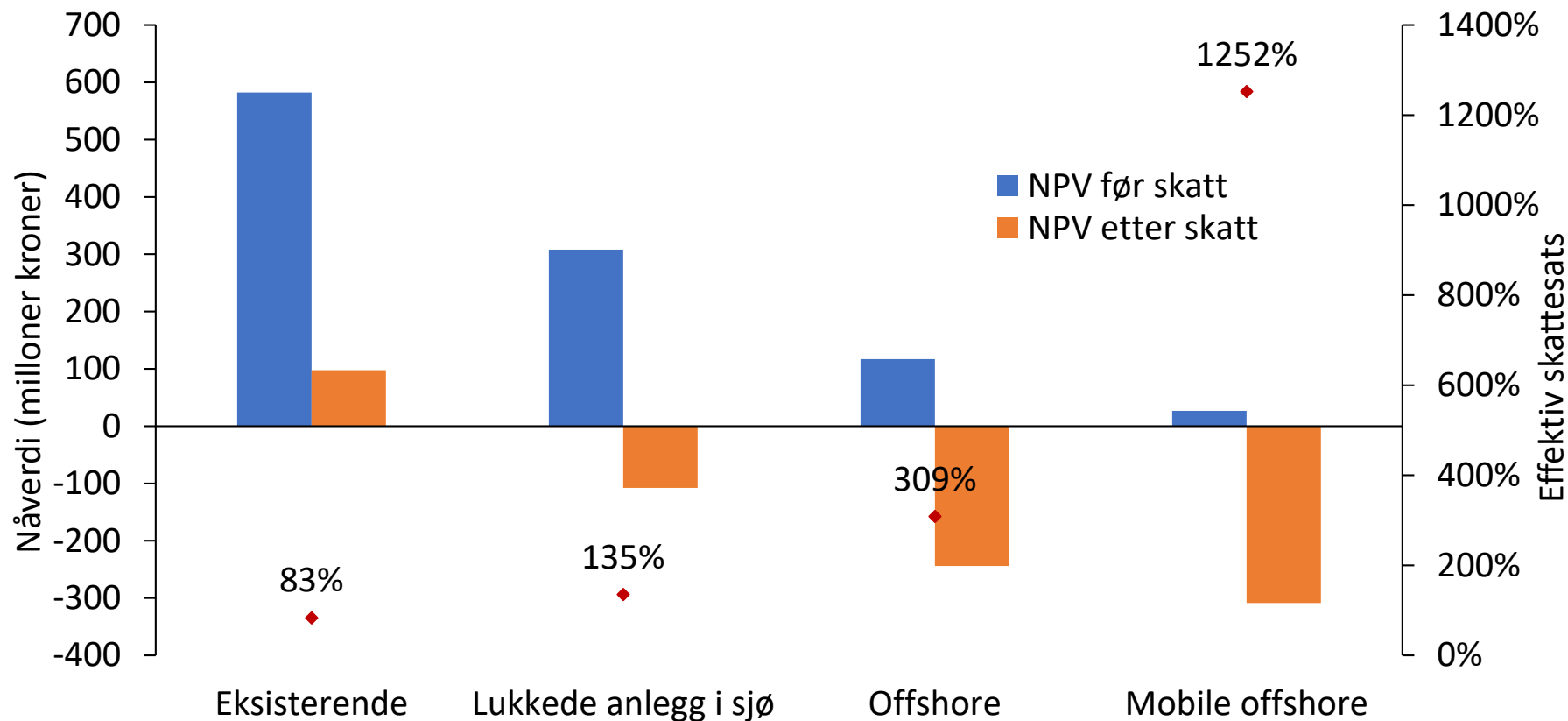
Vannkraft særskatt i havbruk

- Vi analyserer med ulike forutsetninger om priser, kostnader, mm.

Kontantstrøm (MNOK)
+ Driftsresultat
+ Avskrivninger
- Investering i arbeidskapital
- Investeringer i varige driftsmidler
- Investeringer i immaterielle eiendeler
= Fri kontantstrøm til total kapital (før skatt)
- Ordinær selskapsskatt på driftsresultat
- Særskatt
= Fri kontantstrøm til total kapital (etter skatt)

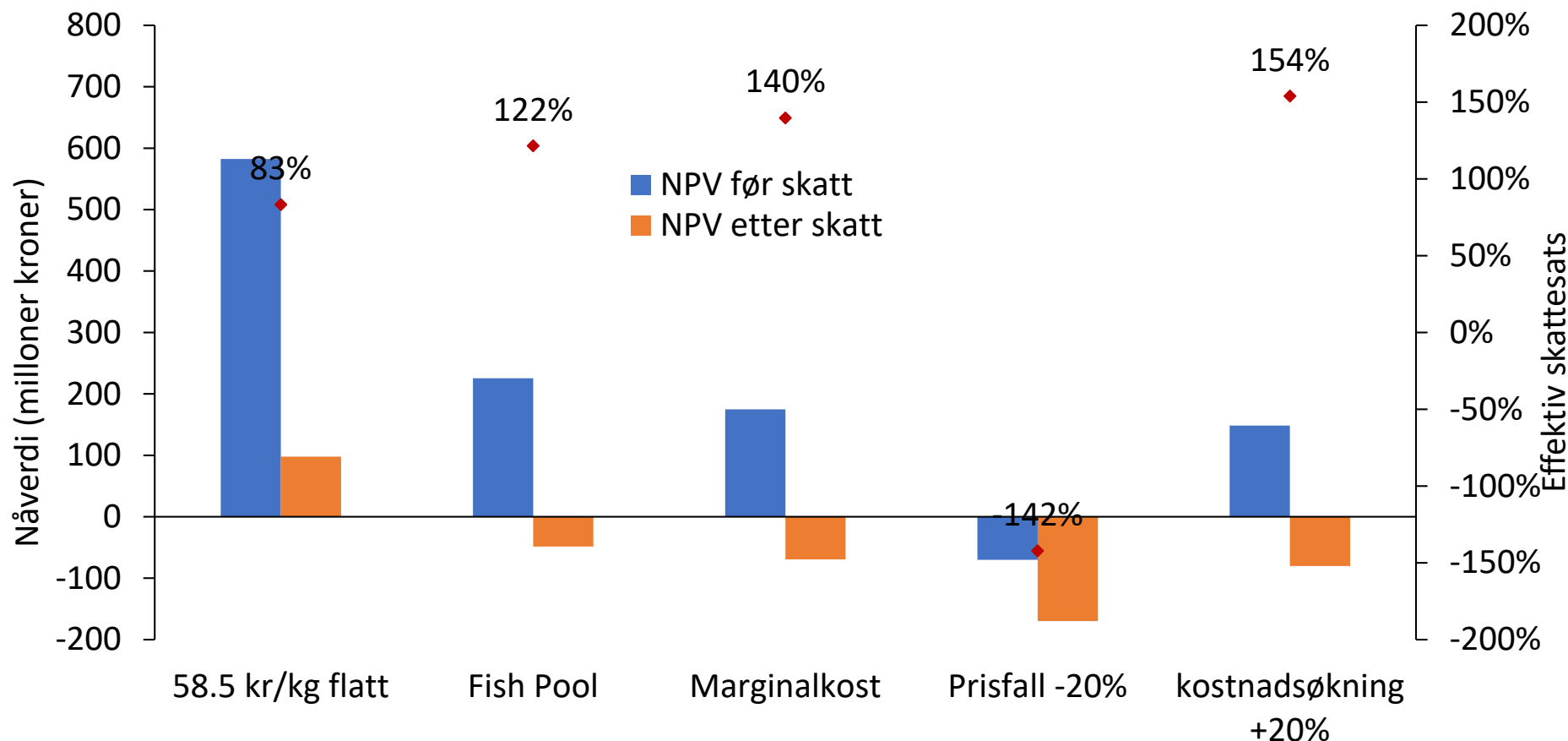
Grunnrenteskatteberegninger
<i>Friinntekten</i>
+ Friinntektsgrunnlag
x Friinntektsrente (1.01%)
= Friinntekt
<i>Særskatten</i>
+ Driftsresultat
- Friinntekt
= Kalkulatorisk grunnrenteinntekt
x Grunnrenteskatt (37%)
= Særskatten

Nåverdi før og etter særskatt for ulike teknologier med dagens laksepris

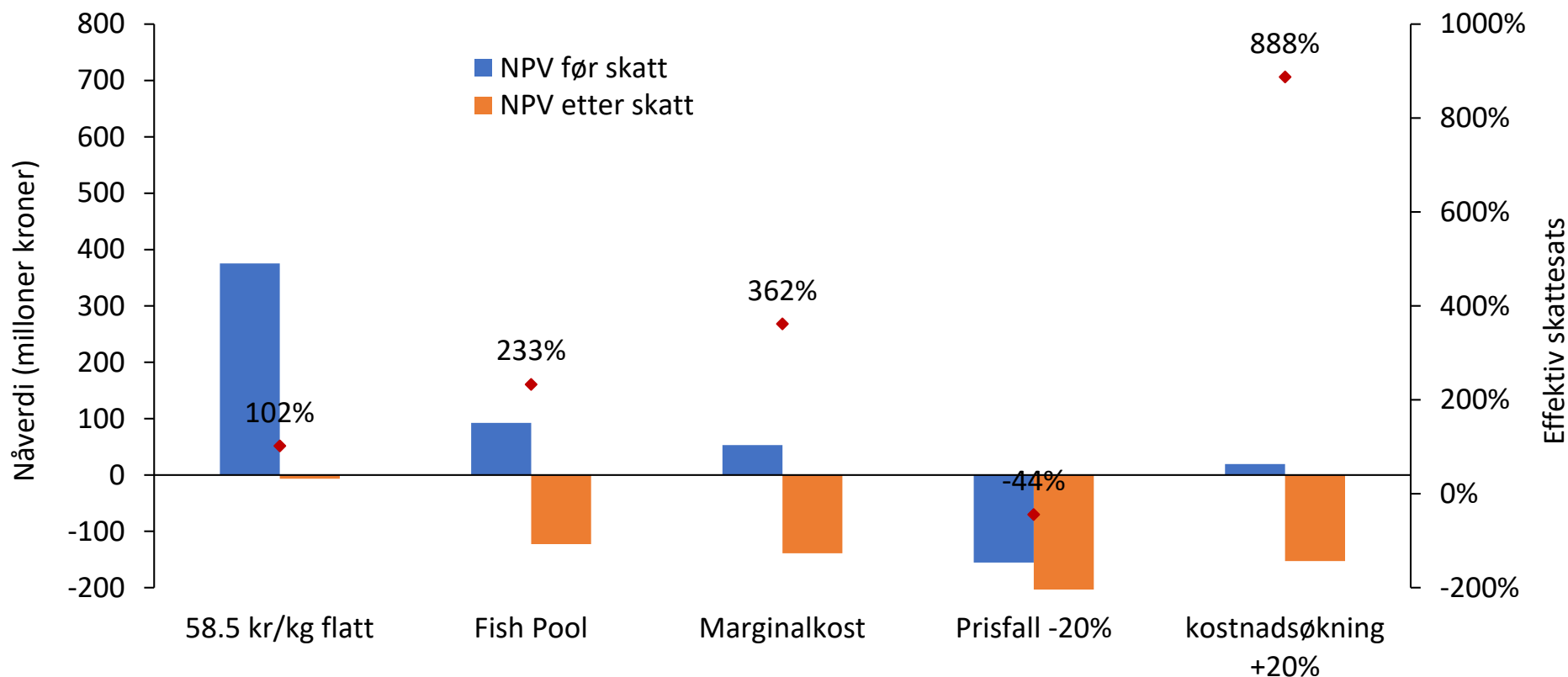
Nåverdi før skatt (blå søyle), etter skatt (oransje søyle), og effektiv skattesats (røde markører) for investeringer i dagens åpne merder (eksisterende teknologi) og i tre ulike former for ny teknologi (tilsvarende en lokalitet med 5 produksjonstillatelser). Det er lagt til grunn en skattesats 59% (lik dagens marginalsattesats i vannkraft) og at dagens prisnivå holder seg også i fremtiden.

Nåverdi for åpne merder med særskatt

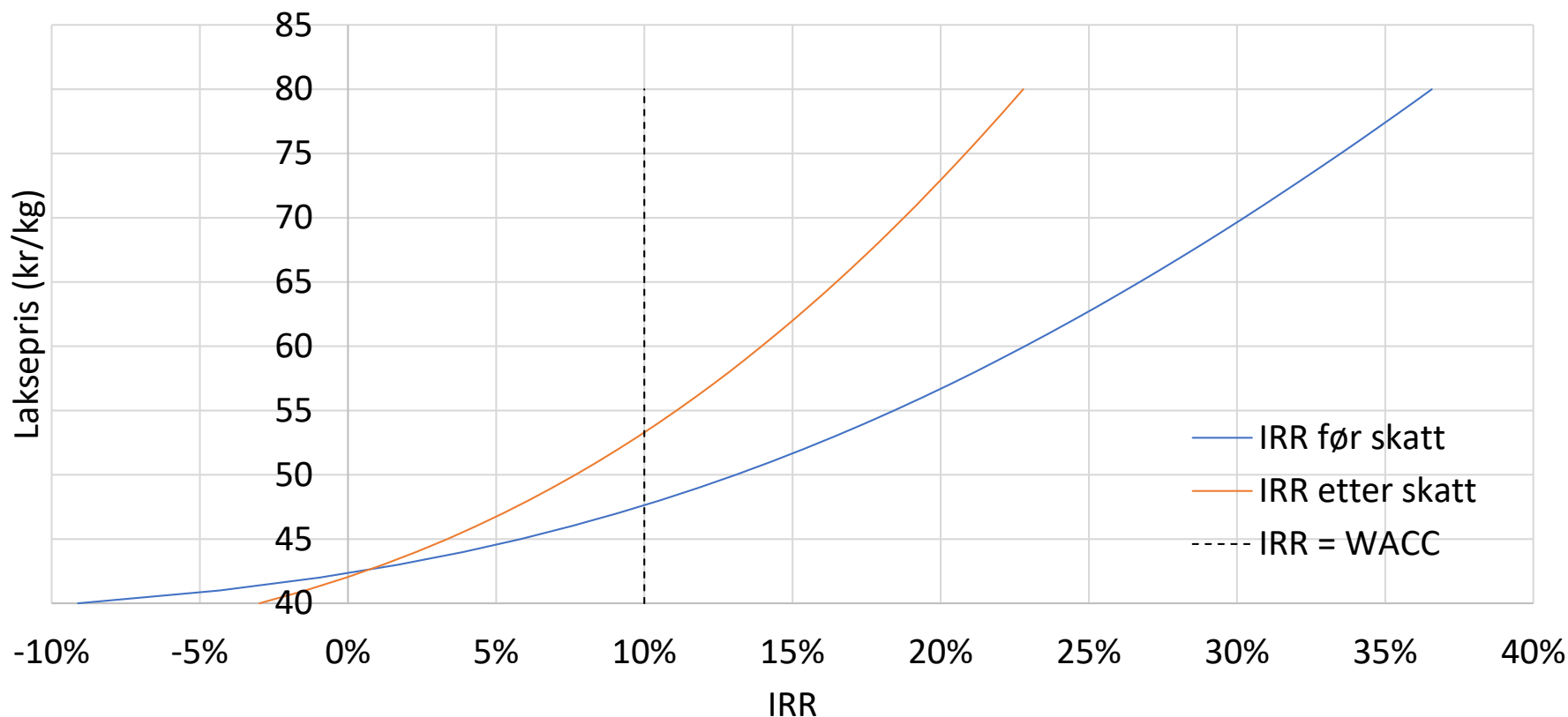
Effekt av en grunnrenteskatt på investeringer i eksisterende teknologi (åpne merder) for ulike pris- og kostnadsscenarier. Søylen angir nåverdi av investeringene før og etter skatt (venstre akse), mens de røde symbolene angir den effektive skattesatsen (høyre akse).

Åpne merder med særskatt og 12% avkastningskrav

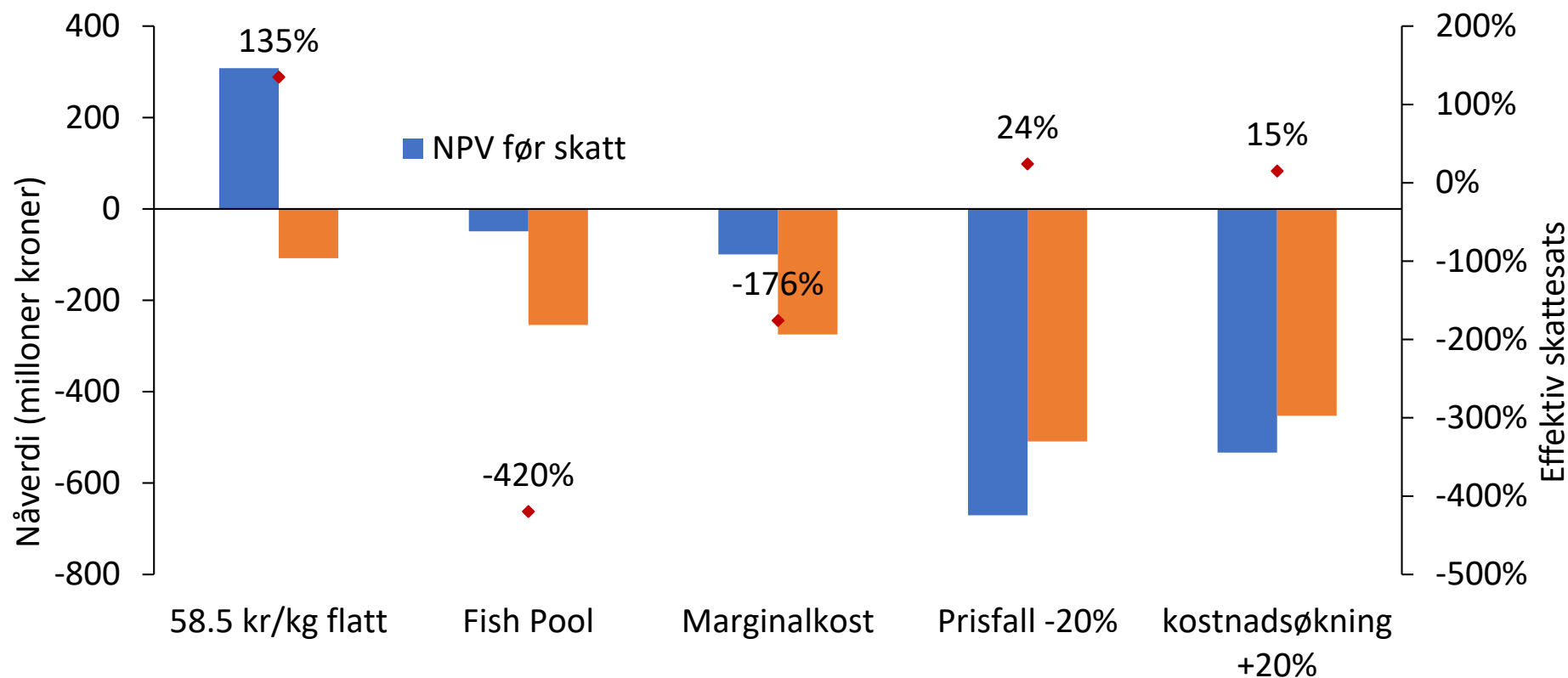
Effekt av en grunnrenteskatt på investeringer i eksisterende teknologi (åpne merder) for ulike pris- og kostnadsscenarier, og diskontert til 12% avkastningskrav. Søylene angir nåverdi av investeringene før og etter skatt (venstre akse), mens de røde symbolene angir den effektive skattesatsen (høyre akse)

Internrente før og etter skatt ved ulike laksepriser for åpne merder

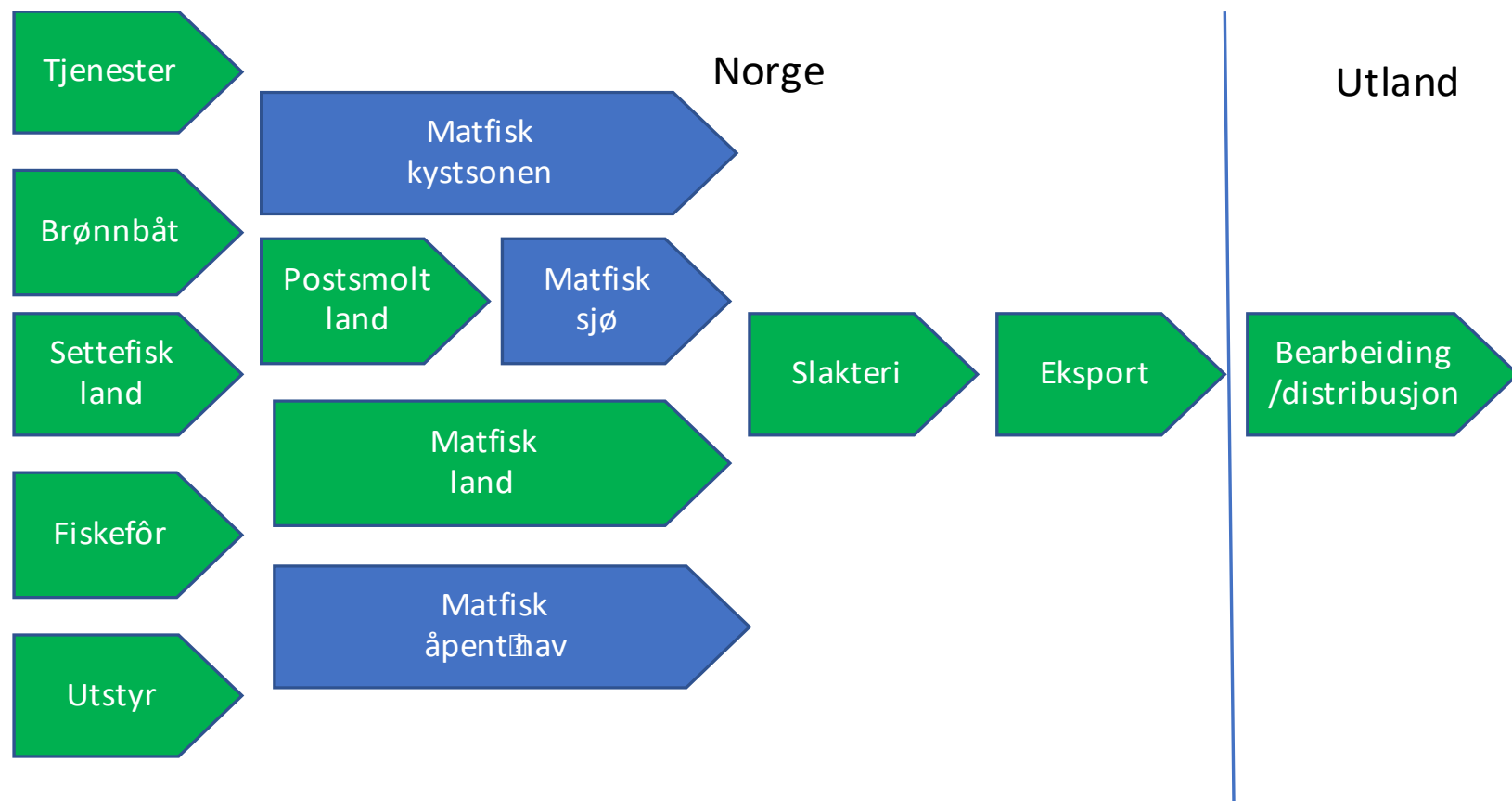
Internrente (IRR) før og etter skatt for investeringer i eksisterende teknologi (åpne merder) under et grunnrenteregime

Lukkede merder med særskatt

Effekt av en grunnrenteskatt på investeringer i ny teknologi (lukkede merder i sjø) for ulike pris- og kostnadsscenarier. Søylene angir nåverdi av investeringene før og etter skatt (venstre akse), mens de røde symbolene angir den effektive skattesatsen (høyre akse) ²²

Særskatt i havbruk – en våt drøm for skattejurister og revisorer?

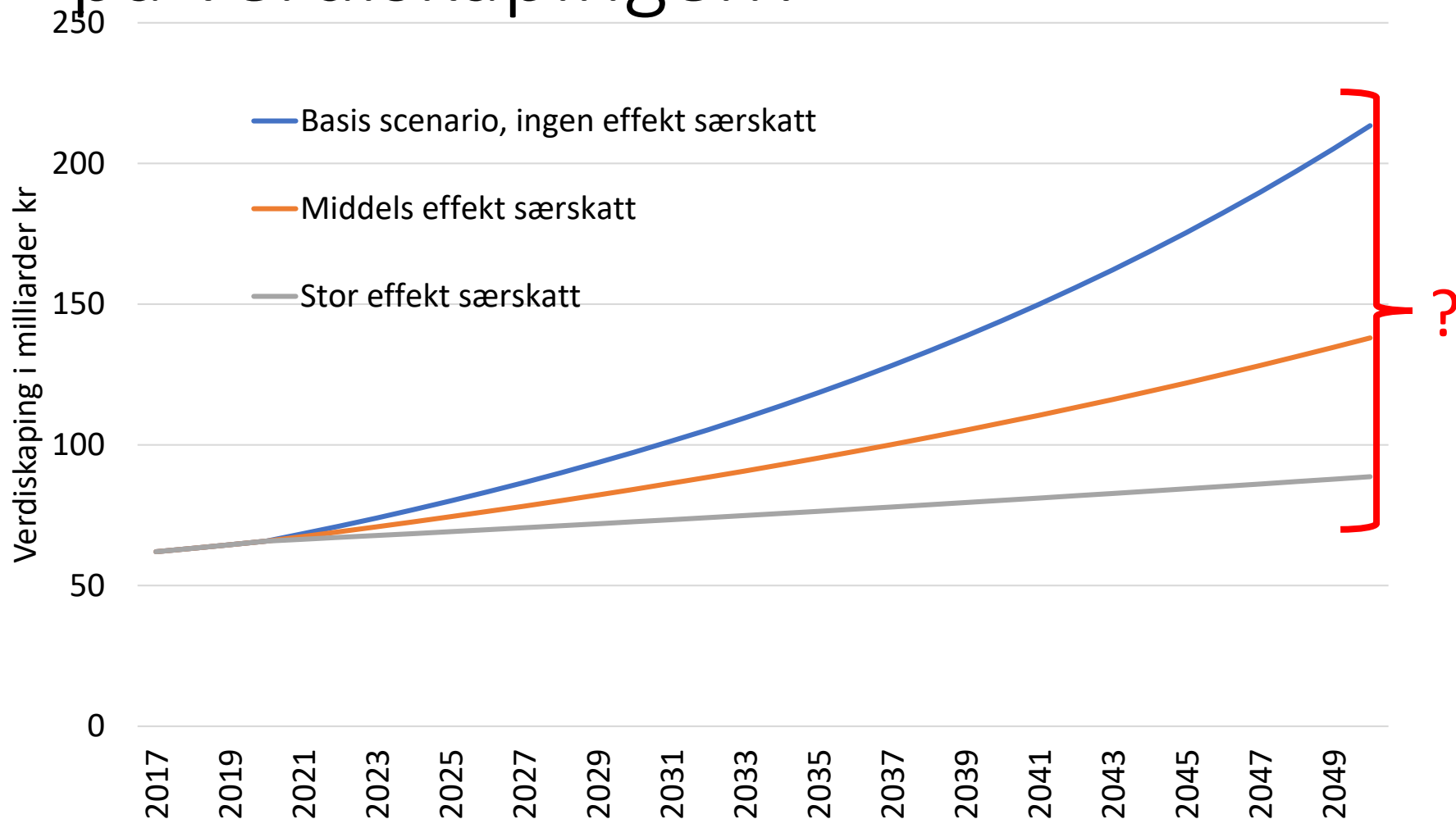

Hvordan flytte inntekter og kostnader for å redusere skatten?

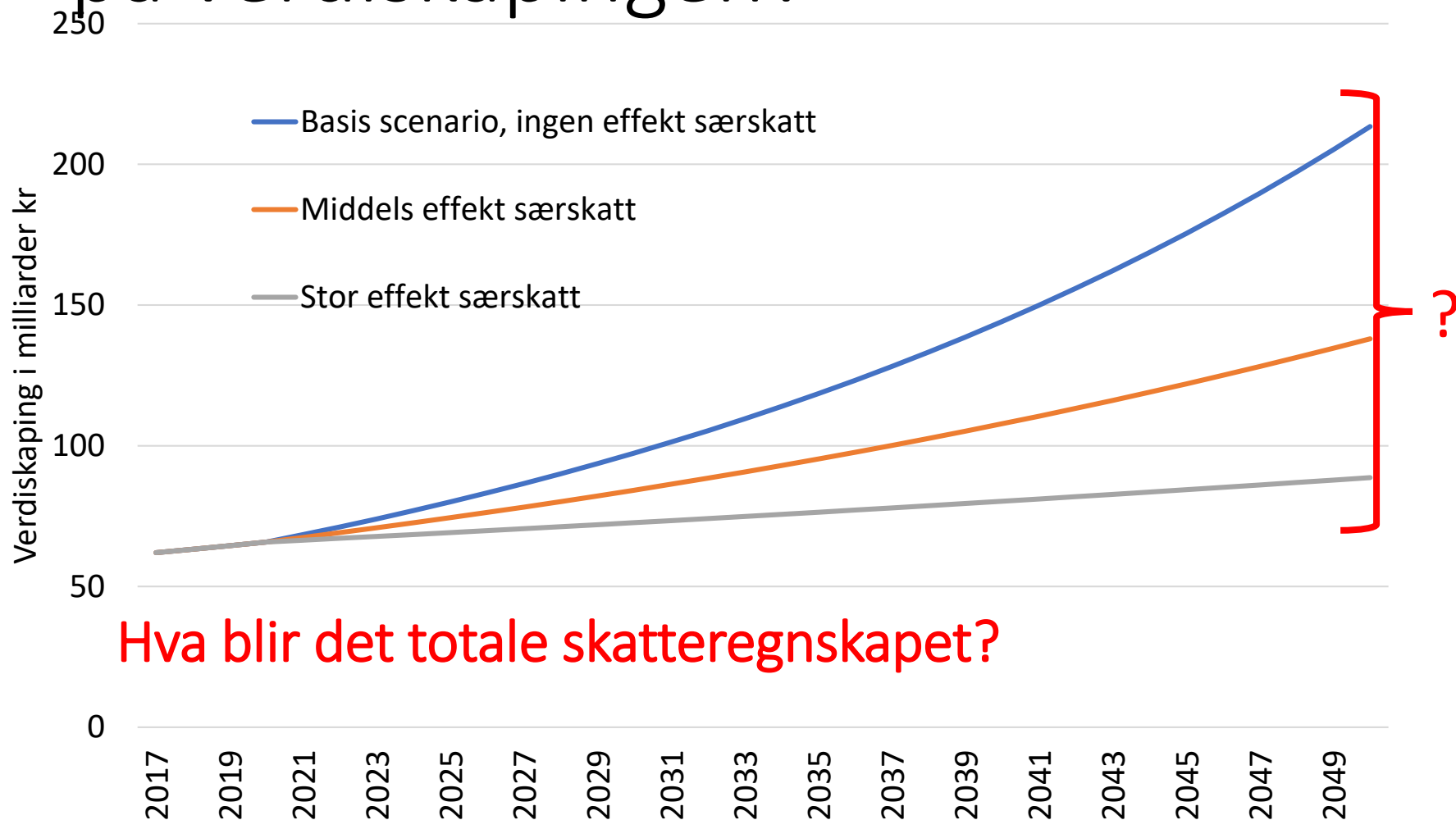
Skattetilpasninger og administrasjonskostnader

- Verdikjedene for laks gir betydelige muligheter for å skifte inntekter og kostnader mellom ulike ledd og land.
- Spesielt for store vertikalt integrerte og som kan drive skattetilpasning i mange dimensjoner.
- Administrasjon av en særskatt for å forhindre ulike former for skattetilpasning kan bli svært kostbart for samfunnet

Hva blir effekten av en særskatt på verdiskapingen?

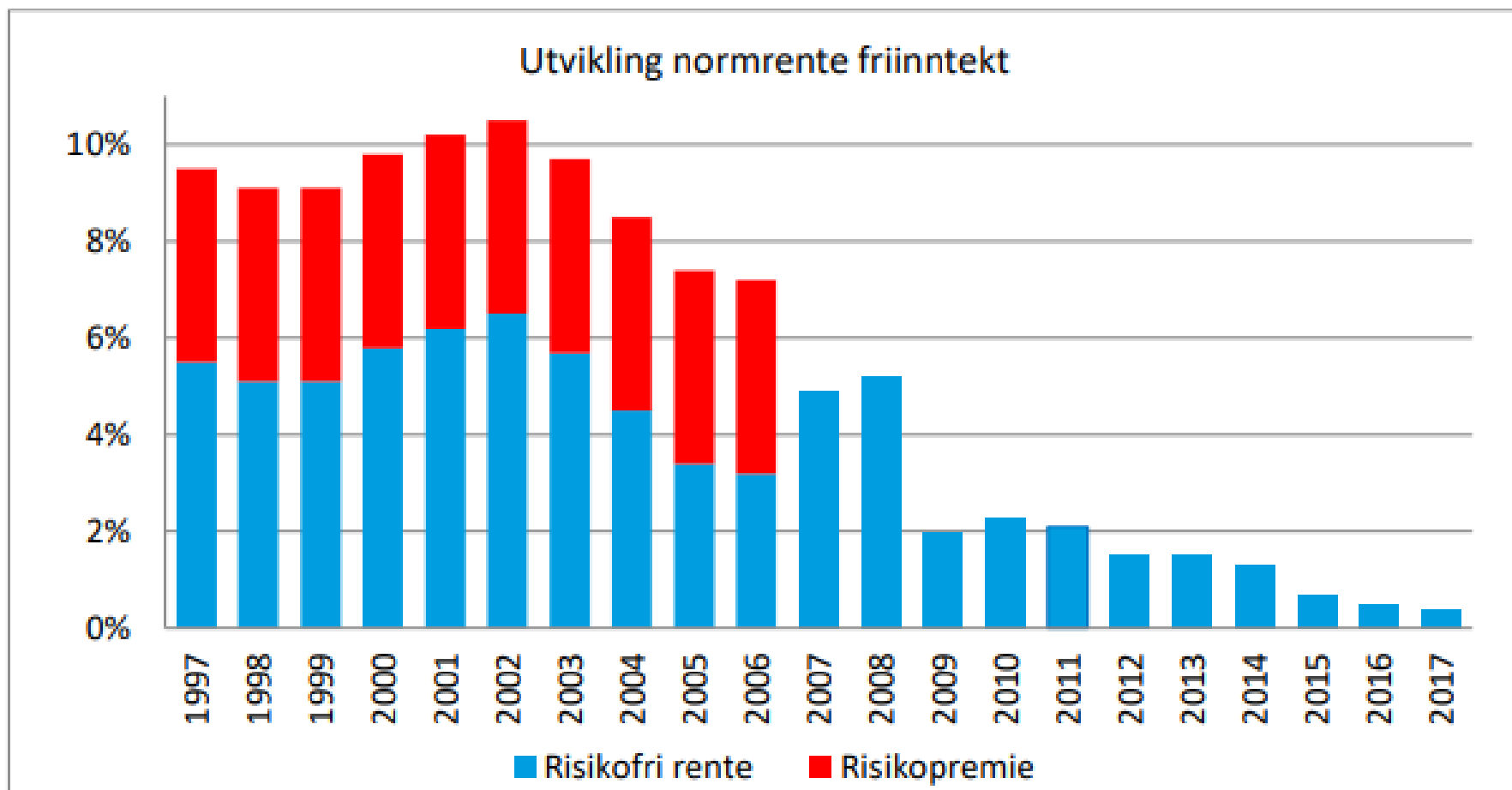
Hva blir effekten av en særskatt på verdiskapingen?

Særskatt regime gir forventning om enda høyere skatt

- Når et særskatteregime er på plass er det vesentlig lettere for myndighetene å heve skattetrykket senere
- Myndighetene vil ha utfordringer med å binde seg til masta på en troverdig måte
- Rasjonelt å forvente ytterligere skatteøkninger
- Den norske staten har et iboende finansieringsbehov fra andre næringer i framtiden:
  - Skatteinntektene fra petroleumssektoren faller
  - Eldrebølge mm. kommer for fullt.

Vannkraft – eksempel på skjerping av særskatt over tid

En vridende særskatt er ikke geografisk nøytral

- En særskatt med negative effekter på investeringer vil føre til tap av arbeidsplasser og verdiskaping på kysten fra Vest-Agder til Finnmark.
- Vridende særskatt vil ikke vil ramme likt
  - mellom store byer og utkantstrøk
  - mellom regioner med gode alternativer for kapital/arbeidskraft i andre næringer og regioner som ikke har så mange alternativer.

Kystsamfunnenes framtid er bygget på naturressurser

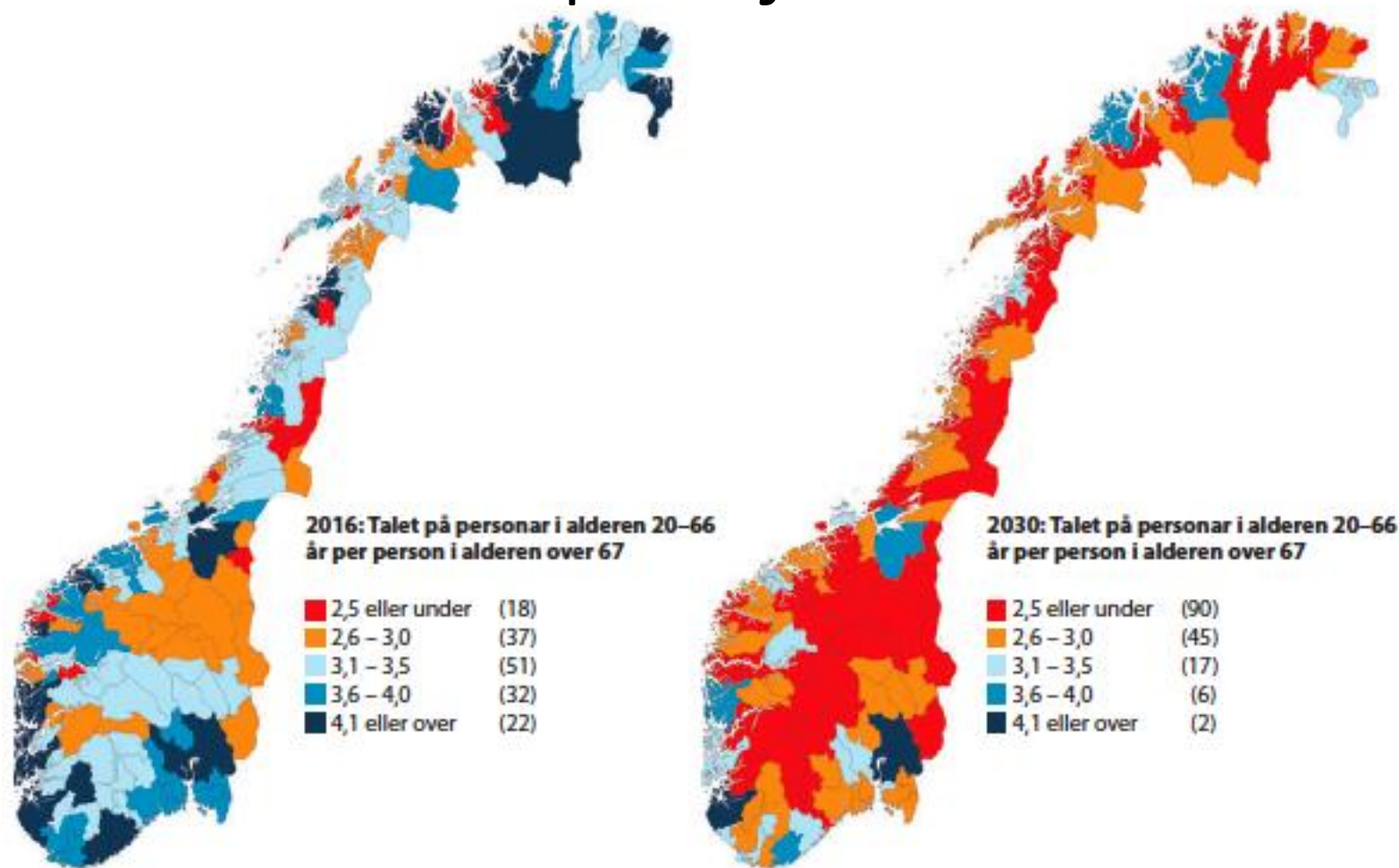
- Hvor mye skatt?
- Hvem skal få skatteinntektene?

Framtidens økonomiske geografi

- Sosio-økonomiske gravitasjonskrefter trekker høyt utdannede mennesker og finanskapital mot større byområder
- Mange perifere kystsamfunn må planlegge for at de vil ha lav attraktivitet for de fleste næringer
- Verdiskaping, arbeidsplasser og skatteinntekter for høyproduktive naturressursbaserte næringer som kystsamfunn blir viktige

Mot 2030: Færre yrkesaktive som skal finansiere pensjonister etc.

Figur 2.6 Talet på personar i arbeidsfør alder (20–66 år) i forhold til eldre (67 år og over), nivå 2016, framskriving 2030.

Kjelde: Statistisk sentralbyrå, uttrekningar og kart Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Havbruksnæringen skaper store verdier og arbeidsplasser langs kysten

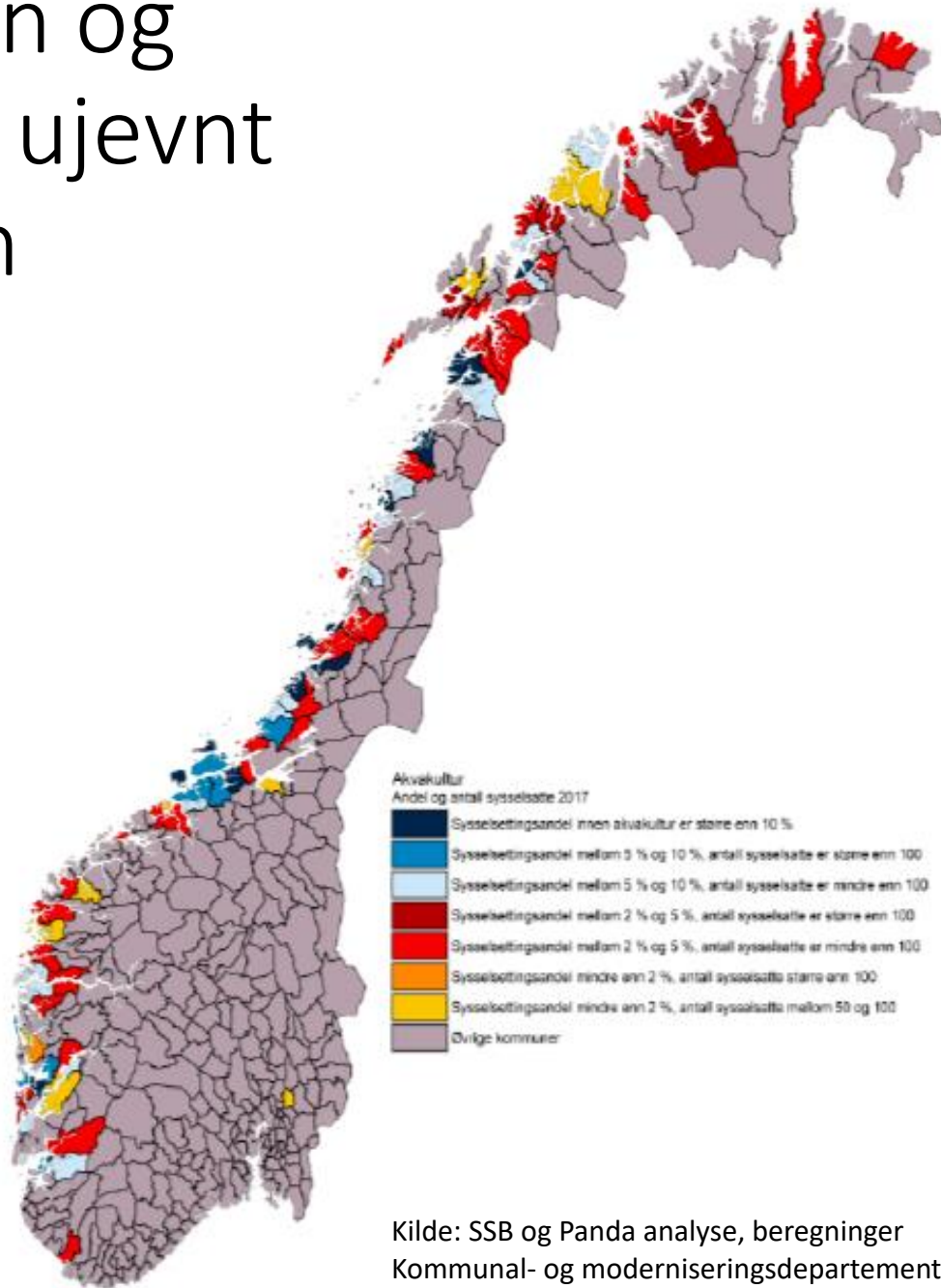

62 milliarder kroner i verdiskaping og 33700 årsverk i 2017 (Sintef, 2018)

Men verdiskapingen og arbeidsplassene er ujevnt fordelt langs kysten

- I framtiden kommer innovasjoner til å føre til en "vilkårlig" geografisk konsentrasjon av arbeidsplasser og verdiskaping

Kilde: SSB og Panda analyse, beregninger
Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

En ny kontrakt mellom havbruksnæringen og kystsamfunnene?

- En moderat særskatt som tilfaller kommuner og fylkeskommuner
- En ny forvaltningsstruktur for havbruk hvor kommunene gir fra seg makt i areal- og lokaliseringsprosesser

Samfunnet må akseptere ”vanskelige” næringer

- Det er slike næringer som har potensiale for vekst i arbeidsplasser, verdiskaping og skatteinntekter
- Men da kan ikke samfunnet:
  - Sette høyere standarder for miljø fotavtrykk i slike næringer enn for andre næringer
  - Lage reguleringer som mangler kunnskapsgrunnlag
  - Ha en offentlig forvaltning som er et mangehodet troll
  - Pålegge særskatter som dreper incentivene til å foreta store og risikable investeringer

Myndighetene med viktige nøkler til bærekraftig vekst

- Balansering av politikk (=reguleringer og skatt) mellom havbruk og kjøttproduksjon på land av hensyn til miljø
- Balanse i politikk mellom lakseproduksjon i sjø og på land, åpne vs lukkede anlegg
- Stimulere til samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer, titalls milliarder hvert år

Myndighetene med viktige nøkler til bærekraftig vekst

- Balansering av politikk (=reguleringer og skatt) mellom havbruk og kjøttproduksjon på land av hensyn til miljø
- Balanse i politikk mellom lakseproduksjon i sjø og på land, åpne vs lukkede anlegg
- Stimulere til samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer, titalls milliarder hvert år
- **Ha is i magen på særskatt – den norske staten trenger ikke skatteinntektene i dag men om 20-30 år**